

Adalet ve Demokrasi Haftasında Eleştirel Pedagojiyi Yeniden Düşünmek

Aslıhan Hancı¹

“Suskunluğun Bedeli Suçlular Çağı” şiarıyla, Uğur Mumcu’nun katledildiği 24 Ocak gününü içine alan ve 33. kez düzenlenen Adalet ve Demokrasi Haftası kapsamında, çeşitli kurumlar, dernekler ve sivil toplum örgütlerinin iş birliği ve dayanışması çerçevesinde gerçekleşen etkinliklerde Eleştirel Pedagoji Dergisi olarak EĞİT-DER ile birlikte bir panel düzenledik. 24-31 Ocak 2026 haftası boyunca Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı bünyesinde adalet ve demokrasi talebinin sesini duyurmak için çeşitli paneller, dinletiler, konserler, tiyatro gösterimleri yapıldı. Bu etkinliklerin gerçekleştiği yerellikler, salonlar ve düzenleyici kuruluşların çeşitliliği, haftaya katılımın yoğunluğu ve talep etrafında buluşan toplumsal kesimlerin işbirliği ve dayanışma isteğine dair önemli bir göstergedydi. Biz de EĞİT-DER’li değerli öğretmenlerimizle dayanışma içinde bu çeşitlilikte eleştirel pedagojik yaklaşımın adalet ve demokrasi açısından önemine değinmek amacıyla “**Eşit, Özgür ve Adil Demokratik Bir Dünya İçin Eleştirel Pedagoji**” adlı bir panel gerçekleştirdik. Eleştirel pedagojiyi teorik bir yaklaşımdan eylemsel bir rehber ve tartışma çerçevesine taşımaya çalıştık. Teoriden eyleme bir buluşma gerçekleşti diyebiliriz.

Panelde sadece kuramsal bir tartışma alanı yaratmayı değil, aynı zamanda eğitimin tarihsel ve politik doğasını yeniden hatırlatan ve eğitimin güncel sorunlarına ilişkin Paulo Freire’nin eleştirel pedagojik yaklaşımının sunduğu çözümleri dile getiren bir içerik oluşturmayı amaçladık. Bu nedenle paneli planlarken üç kişilik çalışma grubumuzla "nasıl bir izlek kurmaliyiz?" sorusu üzerine yoğunlaştık.

Hazırlık sürecimiz, eleştirel pedagojinin özündeki kolektif üretim anlayışına dayanıyordu. Konu alanlarımızı belirlerken, eğitim yaklaşımlarının tarihsel arka planını, Paulo Freire’nin yaşamıyla kurduğu eleştirel eğitim pratiği ve teorik derinliğini, güncel eğitim sorunları ve politikalarıyla (neoliberal

¹ aslihanci@gmail.com

kuşatma gibi) harmanla-mayı gözettik. Bu tartışmayı da eğitim sorunlarına eleştirel pedagojik yaklaşımın sunduğu çözümlerle eğitimin ve sahadaki öğretmenin pratiğine dokunacak bir zemine oturtmaya çalıştık. İş bölümümüze göre yaptığımız planlamada, ilk konuşmacı olan Birgül Ulutaş, daha çok eğitim felsefelerinin ve pratiklerinin tarihsel arka

planını sunmaya odaklandı ve Yunan filozofları Sokrates ve Platon'dan eleştirel eğitim düşüncesinin doğduğu Frankfurt Okulu zamanlarına dek eğitim olgusunun gelişimini özetledi. İkinci konuşmacı olarak ben de eleştirel düşüncenin doğuşunda önemli yer tutan Frankfurt Okulu, John Dewey'in demokratik eğitim düşüncesi ve Köy Enstitüleri deneyimi ile Paulo Freire'nin yaşamıyla birlikte ürettiği perspektif ve kuramsal çerçevede yer alan temel kavramlar ile neoliberal politikaların eğitime yansımalarıyla kamusal eğitimin nasıl etkilendiğini içeren bir sunum hazırladım. Üçüncü konuşmacı olan Yasemin Tezgiden Cakcak ise neoliberal politika uygulamalarının eğitim sisteminde yarattığı sorunlar ile sistemin ve okulların bir türlü çözilemeyen, eğitim hakkına erişim, nitelik, bilimsellik, dinselleşme, eşitlik, adalet ve demokrasi ile ilgili yakıcı güncel sorunlar, çocuk işçiliği, çocuk tacizi, MESEM'ler gibi güncel krizlerin uygulama boyutunu örnekler ve istatistiklerle ortaya koyarak eleştirel eğitim yaklaşımının getirdiği somut çözüm önerilerini panelde son sözler olarak vurguladı.

Panelin sonunda ortaya çıkan tablo netti: Eğitim, tarafsız bir teknik süreç değil, politik bir tercihtir. Katılımcıların soruları ve katkıları, teorik tartışmaların sahada ne kadar büyük bir karşılığı olduğunu gösterdi. Bu noktada EĞİT-DER gibi köklü bir damarın varlığı bizler için çok kıymetli. EĞİT-DER'in tarihsel birikimiyle buluşmak, o sıcak ve dayanışmacı atmosferi solumak eleştirel pedagoji alanında yürüttüğümüz çalışmalarımıza güç katıyor. EĞİT-DER'den gelen öğretmen dostlarımızın ve eğitim emekçilerinin yoğun ilgisi, salonu dolduran o diri merak, pedagojinin sınıftan çıkıp toplumsal bir değişim alanına dönüşme potansiyelini bir kez daha kanıtladı.

Bizler, eleştirel pedagojik yaklaşımı sadece teorik bir ders konusu olarak değil, bir yaşam pratiği olarak gören politik eğitimcileriz. Bu pratiğin güzel ve etkili örneklerinin oluşabilmesi için de eğitimci örgütleriyle, sendikalarla ve derneklerle kurduğumuz bu organik bağları güçlendirerek devam ettireceğiz. Uğur Mumcu'nun dediği gibi, "Bilgi sahibi olunmadan fikir sahibi olunmaz." Biz de hem bilgimizi hem de dayanışma pratiğimizi büyüterek, özgürleştirici bir eğitim sisteminin peşinden gitmeye devam edeceğiz. Mücadeleci nice organik aydınlarımızın mirası yolumuza rehber olacaktır.